

ГЛАВА ТРЕТА

БОЖИЕТО СПАСЕНИЕ: ЗАКОНЪТ И БЛАГОДАТТА

1949 Призован към блаженство, но наранен от греха, човек има нужда от Божието спасение. Божието спасение му се дава в Христос чрез Закона, който го води в благодатта, която го крепи:

„Със страх и трепет вършете вашето спасение, защото Бог, е Който ви прави и да искате, и да действате според благата *Му* воля“ (Фил. 2, 12-13).

Член 1

НРАВСТВЕНИЯТ ЗАКОН

53 1950 Нравственият закон е дело на Божията Премъдрост. В биб-
1719 лейски смисъл можем да го определим като бащинско наставление,
Божествена педагогия. Той предначертава на човека пътищата, пра-
вилата на поведение, които водят до обещаното блаженство; той заб-
ранява пътищата на злото, които отклоняват от Бога и Неговата люб-
бов. Той е едновременно твърд в своите поучения и благ в своите
обещания.

295 1951 Законът е правило на поведение, издадено от компетентната
306 власт с оглед на общото благо. Нравственият закон предполага ра-
зумен ред, установен между хората за тяхно добро и с оглед дости-
гане тяхната цел чрез силата, мъдростта и добротата на Твореца.
Всеки закон черпи своята първоначална и върховна истина от Веч-
ния закон. Законът е определен и установен от разума като участие
в Провидението на живия Бог, Създател и Изкупител на всички. „Раз-
поредбата на разума наричаме закон“¹:

„Единствен човекът между живите същества може да се слави, че е бил
удостоен да приеме от Бога закон; животно, надарено с разум, способ-

¹ LEO XIII, Litt. enc. *Libertas praestantissimum*: Leonis XIII Acta 8, 218; вж. SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Summa theologiae*, 1-2, q. 90, a. 1: Ed. Leon. 7, 149-150.

но да разбира и да разпознава, човек регулира поведението си, разполагайки със свободата и разума си, в подчинение на Този, Който му даде всичко.“² 301

1952 Изразяванията на нравствения закон са различни; всички те са свързани помежду си: Вечният закон, извор в Бога на всички закони; естественият закон; богооткровеният закон, включващ Древния и Новия или Евангелския Закон; и накрая гражданските и църковните закони.

1953 Нравственият закон намира пълнотата и единството си в Христос. Личността на Исус Христос е пътят на съвършенството. Той е завършек на Закона, защото Той единствен поучава и дава Божията справедливост: „Понеже завършек на закона е Христос, за да бъде оправдан всеки вярващ“ (*Рим.* 10, 4). 578

I. Естественият нравствен закон

1954 Човек участва в мъдростта и добротата на Твореца, Който му дарява да владее деянията и способността си да се насочва към истината и доброто. Естественият закон изразява първоначалния нравствен смисъл, който позволява на човека да различи с разума си какво е добро и зло, истина и лъжа: 307 1776

„Естественият закон е писан и вдълбан в душата на всеки един човек, защото човешкият разум е този, който заповядва да се прави добро и забранява да се греши... Но това предписание на човешкия разум не би имало сила на закон, ако не беше глас и изразител на един по-висш разум, на Когото нашият ум и нашата свобода трябва да се подчиняват.“³

1955 „Божественият и естествен“ закон⁴ показва на човека пътя, който трябва да следва, за да прави добро и да достигне своята цел. Естественият закон показва първите и съществени предписания, които ръководят нравствения живот. Той има за основа стремежа и подчинението на Бога, извор и съдия на всяко благо, както и представата за ближния като равен. В своите главни предписания Законът е изложен в Десетте Божи заповеди. Този закон е наречен естествен 1787 396 2070

² TERTULLIANUS, *Adversus Marcionem*, 2, 4, 5: CCL 1, 479 (PL 2, 315).

³ LEO XIII, Litt. enc. *Libertas praestantissimum*: Leonis XIII Acta 8, 219.

⁴ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 89: AAS 58 (1966) 1111-1112.

не затова че се отнася до природата на ирационалните същества, а защото разумната способност, която го обявява, принадлежи по същество на човешката природа:

„Къде впрочем са вписани тези правила, ако ли не в книгата на светлината, наречена истина? Именно оттук е диктуван всеки справедлив закон и оттам той преминава в човешкото сърце, което върши правдата; не защото тя прехождат в него, но защото оставя там своя отпечатък както печата, който един пръстен оставя върху восъка.“⁵

„Естественият закон не е нищо друго освен светлината на разума, вложена от Бога в нас; чрез нея ние узнаваме какво трябва да правим и какво трябва да избягваме. Бог даде тази светлина или този закон на човека.“⁶

- 2261 1956 Естественият закон, присъстващ в сърцето на всеки човек и установен от разума, е *универсален* в предписанията си и авторитетът му се простира до всички хора. Той изразява достойнството на личността и определя основата на нейните права и основни задължения:

„Съществува наистина един истински закон: това е правият разум. Той е природосъобразен, разпространен във всички хора, неизменен и вечен. Заповедите му зоват за дълг, забраните му отклоняват от греха... Светотатство е да се замести с противен закон. Задължително е да се изпълнява всяко негово разпореждане. Що се отнася до пълното му премахване, никой няма тази възможност.“⁷

1957 Прилагането на естествения закон е твърде разнообразно. Той може да изисква необходимост от промяна съобразно многобройните условия на живот, според местата, епохите и обстоятелствата. При все това в разнообразието от култури естественият закон остава едно правило, свързващо хората помежду им, налагащо им общи принципи независимо от неизбежните различия.

- 2072 1958 Естественият закон е *неизменен*⁸ и постоянен въпреки историческите промени; той остава още в сила сред развитието на идеи и нрави и подкрепя техния прогрес. Правилата, които го изразяват, остават по същество непроменени. Дори ако се отричат принципите

⁵ SANCTUS AUGUSTINUS, *De Trinitate*, 14, 15, 21: CCL 50A, 451 (PL 42, 1052).

⁶ SANCTUS THOMAS AQUINAS, *In duo praecepta caritatis et in decent Legis praecepta expositio*, c. 1: *Opera omnia*, v. 27 (Parisiis 1875) p. 144.

⁷ MARCUS TULIUS CICERO, *De re publica*, 3, 22, 33: *Scripta quae manserunt omnia*, Bibliotheca Teubneriana fasc. 39, ed. K. ZIEGLER, (Leipzig 1969) p. 96.

⁸ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 10: AAS 58 (1966) 1033.

му, той не може да бъде унищожен, нито изтръгнат от човешкото сърце. Той винаги се появява отново в живота на индивидите и обществата:

„Кражбата, Господи, несъмнено се наказва от Твоя закон, и то от закона, записан в сърцата на хората, който дори беззаконието не може да го заличи.“⁹

1959 Естественият закон е прекрасно дело на Създателя; той поставя здравите основи, върху които човек може да построи сградата на нравствените норми, които ще ръководят неговия избор. Той също полага необходимата морална основа за изграждане на общността на хората. Така той осигурява необходимата база за гражданския закон, който се свързва с него или чрез размишление, което извлича заключение от принципите му, или с допълнения в положителен и юридически смисъл. 1879

1960 Предписанията на естествения закон не се възприемат от всички по ясен и непосредствен начин. В сегашната обстановка благодатта и откровението са необходими на грешния човек, за да бъдат познати религиозните и нравствените истини „от всички и без затруднение, с твърдо убеждение и безпогрешно“¹⁰. Естественият закон доставя на богооткровения закон и на благодатта една основа, подготвена от Бога и утвърдена с делото на Духа. 2071 37

II. Древният закон

1961 Бог, нашият Създател и Изкупител, си избра Израел за Свой народ и му разкри Своя Закон, подготвяйки така идването на Христос. Законът на Мойсей изразява много истини, естествено достъпни за разума. Те са провъзгласени и удостоверени в същността на Завета на Спасението. 62

1962 Древният Закон е първият етап на Богооткровения закон. Неговите нравствени предписания са заложили в Десетте заповеди. Повелите на Десетте заповеди полагат основите на призиването на човека, създаден по образ Божи; те забраняват това, което е противно 2058

⁹ SANCTUS AUGUSTINUS, *Confessiones*, 2, 4, 9: CCL 27, 21 (PL 32, 678).

¹⁰ CONCILIUM VATICANUM I, Const. dogm. *Dei Filius*, c. 2: DS 3005; Pius XII, Litt. enc. *Humani generis*: DS 3876.

на Божията любов и на ближния и предписват това, което е съществено. Десетте заповеди са светлина, дарена на съвестта на всеки човек, за да му покаже призива и пътищата на Бога и да го предпази от злото:

„Бог вписа върху скрижалите на Закона това, което хората не четяха в сърцата си.“¹¹

1610 1963 Според християнското Предание светият Закон¹², духовен¹³ и добър¹⁴, е все още несъвършен. Като възпитател¹⁵ той показва какво трябва да се направи, но не дава от себе си силата и благодатта на Духа, за да се изпълни. Поради греха, който не може да премахне, той остава един робски закон. Според св. Павел той има предимно функцията да разобличава и да *показва греха*, който в сърцето на човека оформя един „закон на похотта“¹⁶. При все това Законът е първият етап по пътя към Царството. Той подготвя и предразполага избрания народ и всеки християнин към обръщането и вярата в Спасителя Бог. Той е учение, което съществува завинаги като Слово Божие.

122 1964 Древният Закон е *подготовка към Евангелието*. „Законът е пророчество и педагогия на бъдещата действителност.“¹⁷ Той предвижда и предрича делото на освобождението от греха, което ще се осъществи чрез Христос; Той дава в Новия Завет образите, „типозете“, символите, за да изрази живота според Духа. Законът накрая се допълва чрез поучението на книгите „Премъдрости“ и на пророците, които го водят към Новия Завет и Небесното Царство:

1828 „Имаше там ... по времето на Стария Завет хора, които притежаваха любовта и благодатта на Светия Дух и се стремяха преди всичко към духовните и вечни обещания; така те се приобщаваха към Новия Завет. Обратно, при Новия Завет съществуват плътски хора, все още отдалечени от съвършенството на Новия Закон: страхът от наказание и някои земни обещания бяха необходими дори на Новия Завет, за да подбуди хората към добродетелни дела. Във всеки случай, даже ако Старият Завет предписваше любовта, той не даваше Светия Дух, чрез Който

¹¹ SANCTUS AUGUSTINUS, *Enarratio in Psalmum 57*, 1: CCL 39, 708 (PL 36, 673).

¹² Вж. *Рим.* 7, 12.

¹³ Вж. *Рим.* 7, 14.

¹⁴ Вж. *Рим.* 7, 16.

¹⁵ Вж. *Гал.* 3, 24.

¹⁶ Вж. *Рим.* 7.

¹⁷ SANCTUS IRENAEUS LUGDUNENSIS, *Adversus haereses*, 4, 15, 1: SC 100, 548 (PG 7, 1012).

¹⁸ SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Sunnae theologiae*, 1-2, q. 107, a. 1, ad 2: Ed. Leon. 7, 279.

любовта е излята в сърцата ни. „Защото любовта Божия се изля в нашите сърца“ (Рим. 5, 5).¹⁸

III. Новият, или Евангелският Закон

- 1965 Новият, или Евангелският Закон е съвършенството тук, на Земята, на Божия Закон, естествен и богооткровен. Той е дело на Христос и се изразява особено в Нагорната проповед. Той също е дело на Светия Дух и чрез Него той става вътрешен закон на любовта: „Ще склуча с дома Израилев и с дома Иудин нов завет... ще вложа законите Си в мислите им, и в сърцата им ще ги напиша, и ще бъда техен Бог, а те ще бъдат Мой народ“ (Евр. 8, 8 и 10)¹⁹. 459
581
- 1966 Новият Закон е *благодатта на Светия Дух*, дадена на верните чрез вярата в Христос. Той действа чрез любовта, той си служи с Нагорната проповед на Господа, за да ни поучи какво трябва да правим, и с тайнствата, за да ни даде благодатта, за да го вършим: 1999
- „Този, който иска да размишлява с благочестие и прозорливост върху Нагорната проповед на нашия Господ, такава, каквато я четем в Евангелието от св. Матей, ще открие там без съмнение, що се отнася до най-добрите нрави, съвършения начин на християнския живот. ... Казах това, за да разкрия, че с всичките си норми, с които формира християнския живот, тази проповед е съвършена.“²⁰
- 1967 Евангелският Закон „изпълня“²¹, пречиства, превъзхожда и води до съвършенство Древния Закон. В блаженствата той *изпълнява божествените обещания*, като ги възнася и насочва към „Небесното Царство“. Той се обръща към онези, които са предразположени да приемат с вяра тази нова надежда: бедните, смирените, унижените, чистите сърца, преследваните заради Христос, чертаейки така удивителните пътища на Царството. 577
- 1968 Евангелският Закон *изпълнява заповедите* на Закона. Нагорната проповед на Спасителя не цели да унищожи или да обезцени моралните предписания на Древния Закон, а открива неговите скрити възможности и предявява нови изисквания: той разкрива напълно цялата Божествена и човешка истина. Той не прибавя нови, външни 129

¹⁹ Вж. *Иер.* 31, 31-34.

²⁰ SANCTUS AUGUSTINUS, *De sermone Domini in monte*, 1, 1, 1: CCL 35, 1-2 (PL 34, 1229-1231).

²¹ Вж. *Мат.* 5, 17-19.

- 582 предписания, но стига дотам да промени корена на деянията, сърцето, там, където човек избира между чистото и нечистото²², където се оформят вярата, надеждата и любовта и с тях другите добродетели. Така Евангелието води Закона до неговата пълнота, като подражава на съвършенството на Небесния Отец²³ чрез прощката за враговете и молитвата за гонителите, подобно на Божественото великодушие.²⁴
- 1434 1969 Новият Закон *изпълнява религиозните дела*: милостиня, молитва и пост, насочвайки към „Отец, Който вижда в скришно“, противно на желанието „да се покажеш... пред хората“.²⁵ Неговата молитва е „Отче наш“.²⁶
- 1696 1970 Евангелският закон включва решителния избор между „двата
1789 пътя“²⁷ и прилагането в практика думите на Спасителя²⁸; той се съдържа в *златното правило*: „Всичко, което искате да правят вам хората, същото правете и вие към тях“: Защото това е Законът и Пророците.²⁹
- 1823 Целият Евангелски закон се съдържа в „*новата заповед*“ на Исус³⁰ да се обичаме един друг, както Той ни обикна.³¹
- 1971 Към Нагорната проповед на Спасителя трябва да се *прибави нравствената катехеза на апостолските послания* (*Рим.* 12-15; *1 Кор.* 12-13; *Кол.* 3-4; *Еф.* 4, 6; и т.н.). Това учение предава наставлението на Спасителя с авторитета на апостолите, особено като излагат добродетелите, произтичащи от вярата в Христос и вдъхновени от любовта – главния дар на Светия Дух. „Любовта да бъде нелицемерна... Бъдете един към друг нежни с братска любов ... бъдете радостни в надеждата, бивайте търпеливи в скръбта, в молитвата – постоянни; помагайте на светиите в техните нужди; залягайте да бъдете страннолюбиви“ (*Рим.* 12, 9-13). Тази катехеза ни учи

²² Вж. *Мат.* 15, 18-19.

²³ Вж. *Мат.* 5, 48.

²⁴ Вж. *Мат.* 5, 44.

²⁵ Вж. *Мат.* 6, 1-6: 16-18.

²⁶ Вж. *Мат.* 6, 9-13.

²⁷ Вж. *Мат.* 7, 13-14.

²⁸ Вж. *Мат.* 7, 21-27.

²⁹ Вж. *Лук.* 6, 31.

³⁰ Вж. *Иоан.* 13, 34.

³¹ Вж. *Иоан.* 15, 12.

също да разглеждаме съвестта в светлината на нашата връзка с Христос и с Църквата.³²

1972 Новият Закон се нарича *закон на любовта*, защото действа повече със силата на любовта, вляна от Светия Дух, отколкото от страх; *закон на благодатта*, защото той дарява сила и благодат, за да действаме със средствата на вярата и тайнствата; *закон на свободата*³³, защото ни освобождава от ритуалния и юридически канон на Древния Закон, кара ни да действаме непринудено, вдъхновени от любовта; и, накрая, ни извежда от състоянието на слуги, „които не знаят какво върши Господарят им“, и ни прави приятели на Христос, осиновени чед³⁴: „Не ви наричам вече слуги, защото слугата не знае що върши господарят му, а ви нарекох приятели, защото ви казах всичко, що съм чул от Отца Си“ (Иоан. 15, 15).

782

1828

1973 Освен заповедите Новият Закон включва *Евангелските съвети*. Традиционното разграничение между Божиите заповеди и Евангелските съвети се установява по отношение на любовта, съвършенство на християнския живот. Заповедите са предназначени да отстранят това, което е несъвместимо с любовта. Съветите имат за цел да отстранят това, което дори без да противоречи, може да бъде пречка за развитието на любовта.³⁵

2053

915

1974 Евангелските съвети проявяват живата пълнота на любовта, жадуваща да дава все повече. Те удостоверяват нейния устрем и подтикват духовната ни готовност. Съвършенството на Новия Закон се състои предимно в предписанията на любовта към Бога и ближния. Съветите сочат по-преки пътища, по-удобни средства за изпълнението им и се прилагат според призванието на всеки:

2013

„Бог не иска всеки да съблюдава всички съвети, но само онези, които са подходящи според различието на хората, на времената, случаите и силите, така както любовта го изисква; защото тя е като царица на всички добродетели, на всички заповеди, на всички съвети, с една дума, на всички закони и на всички християнски дела, дава на всички и на всеки мястото, реда, времето и ценността.“³⁶

³² Вж. Рим. 14; 1 Кор. 5-10.

³³ Вж. Иак. 1, 25; 2, 12.

³⁴ Вж. Гал. 4, 1-7; 21-31; Рим. 8, 15-17.

³⁵ Вж. SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Summa theologiae*, 2-2, q. 184, a. 3; Ed. Leon. 10, 453-454.

³⁶ SANCTUS FRANCISCUS DE SALES, *Traité de l'amour de Dieu*, 8, 6: *Oeuvres*, v. 5 (Annecy 1894) p. 75.

Накратко

- 1975 Според Писанието Законът е бащинско послание на Бога, което сочи на човека пътищата, които водят до обещаното блаженство, като премахва пътищата на злото.
- 1976 „Законът е нареждане на разума за общото благо, дадено от този, който е натоварен за общността.“³⁷
- 1977 Христос е завършек на Закона.³⁸ Единствен Той поучава и дава Божията правда.
- 1978 Естественият закон е участие в Божията мъдрост и доброта от страна на човека, създаден по образ на Създателя. Той изразява достойнството на човешката личност и съставя базата на нейните права и основни задължения.
- 1979 Естественият закон е неизменен и постоянен в хода на историята. Правилата, които го изразяват, са общовалидни. Той е необходимата основа за изграждането на нравствените норми и гражданския закон.
- 1980 Древният Закон е първият етап на богооткровения закон. Неговите морални предписания са обобщени в Десетте Божии заповеди.
- 1981 Законът на Мойсей съдържа много естествено достъпни за разума истини. Бог ги е открил, защото хората не успявали да ги прочетат в сърцето си.
- 1982 Древният Закон е подготовка към Евангелието.
- 1983 Новият Закон е благодатта на Светия Дух, придобита от вярата в Христос, действаща чрез любовта. Тя се изразява предимно в Нагорната проповед на Господа и ползва тайнствата, за да ни предаде благодатта.
- 1984 Евангелският Закон изпълнява, превъзхожда и води до съвършенство Древния Закон: обещанията му чрез блаженствата в Небесното Царство, неговите заповеди чрез коренното преобразуване на действията и сърцето.

³⁷ SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Summa theologiae*, 1-2, q. 90, a. 4, c: Ed. Leon. 7, 152.

³⁸ Вж. Рим. 10, 4.

- 1985 *Новият Закон е закон на любовта, закон на благодатта, закон на свободата.*
- 1986 *Освен посланията си Новият Закон съдържа Евангелските съвети. „Светостта на Църквата е поддържана специално от многобройните съвети, които Господ предаде за съблюдаване на Своите ученици в Евангелието.“³⁹*

Член 2

БЛАГОДАТ И ОПРАВДАНИЕ

I. Оправдание

- 1987 Благодатта на Свети Дух има силата да ни оправдае, т.е. да измие греховете ни и да ни приобщи към Божията правда чрез вярата в Исус Христос⁴⁰ и чрез Кръщението⁴¹: 734
- „Ако пък сме умрели с Христос, вярваме, че и ще живеем с Него, знаейки, че Христос, веднъж възкръснал от мъртвите, вече не умира: смъртта вече няма власт над Него. Колкото до това, че *Той* умря, умря веднъж за греха; а колкото до това, че живее, живее за Бога. Тъй и вие считайте себе си мъртви за греха, обаче живи за Бога в Христа Исуса“ (Рим. 6, 8-11).
- 1988 Чрез силата на Светия Дух ние участваме в Страданието на Христос, умрели за греха и в Неговото Възкресение; раждайки се за нов живот, ние сме членове на Тялото Му, което е Църквата⁴², пръчките, присадени на Лозата, която е Той самият⁴³: 654
- „Именно чрез Духа, ние се приобщаваме към Бога. С участието на Духа ние ставаме участници в Божествената природа... Ето защо тези, в които живее Духът, са обожествени.“⁴⁴ 460
- 1989 Първото дело на благодатта на Светия Дух е вътрешното *обръщане*, което върши оправданието според благовестието на Исус 1427

³⁹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogin. *Lumen gentium*, 42: AAS 57 (1965) 48.

⁴⁰ Вж. Рим. 3, 22.

⁴¹ Вж. Рим. 6, 3-4.

⁴² Вж. 1 Кор. 12.

⁴³ Вж. Иоан. 15, 1-4.

⁴⁴ SANCTUS ATHANASIUS ALEXANDRINUS, *Epistula ad Serapionem*, 1, 24: PG 26, 585-588.

в началото на Евангелието: „Покайте се, защото се приближи Царството небесно“ (Мат. 4, 17). Под подтика на благодатта човек се обръща към Бога и се откъсва от греха, като получава по този начин опрощение и оправдание свише. „Оправданието съдържа следователно опрощението на греховете, освещаването и обновлението на вътрешния човек.“⁴⁵

1446 1990 Оправданието *откъсва човека от греха*, който противоречи на Божията Любов, и очиства неговото сърце от греха. Оправданието е следствие от инициативата на Божието милосърдие, което дава опрощението и помирява човека с Бога. То освобождава от робството на греха и лекува.

1812 1991 Оправданието е едновременно *приемане на Божията правда* чрез вярата в Исус Христос. Правдата означава тук праволинейността на Божествената любов. Чрез оправданието вярата, надеждата и любовта се вливат в сърцата ни и ни дават подчинението на Божията воля.

617 1992 Оправданието ни бе *заслужено чрез Страданието на Христос*, Който се предаде на Кръста като жива, свята и богоугодна жертва, Чиято кръв стана умилюстителна жертва за греховете на всички хора. Оправданието ни се дава чрез Кръщението – тайнство на вярата. То ни възпитава за Божията правда, която ни прави вътрешно праведни със силата на Неговото милосърдие. Тя има за цел Славата Божия, славата на Христос и дара на вечния живот⁴⁶:

„А сега, без закона, се яви Божията правда, засвидетелствана от закона и пророците. Божията правда чрез вяра в Исуса Христа е у всички и върху всички вярващи; защото няма разлика: всички съгрешиха и са лишени от славата Божия, оправдавайки се даром с Божията благодат чрез изкуплението в Христа Исуса, Когото Бог отреди да бъде с кръвта Си умилюстителна жертва чрез вярата, за да покаже Своята правда в прощението на сторените по-преди грехове, във време на Божието дълготърпение, за да покаже Своята правда в сегашно време, та *да стане явно*, че Той е справедлив и оправдава вярващия в Исуса“ (Рим. 3, 21- 26).

2008 1993 Оправданието установява *сътрудничество между Божията благодат и човешката свобода*. От страна на човека то се

⁴⁵ CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 6^a, *Decretum de iustificatione*, c. 7: DS 1528.

⁴⁶ Вж. CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 6^a, *Decretum de iustificatione*, c. 7: DS 1529.

изразява в одобрението на вярата в Словото Божие, което го кани към обръщане, и в съдействие на импулса на любовта на Светия Дух, който предхожда одобрението и го пази:

„Когато Бог докосва сърцето на човека чрез просветлението на Светия Дух, човек не бездейства, получавайки това вдъхновение, което той може впрочем да отхвърли; но без Божията благодат той не може също да се подготви със своята собствена свободна воля за правдата пред Бога.“⁴⁷ 2068

1994 Оправданието е *най-съвършеното дело на Божията любов*, проявена в Исус Христос и дадена от Светия Дух. Свети Августин смята, че „оправданието на нечестивеца е дело по-велико от сътворението на небето и на земята“, защото „небето и земята ще преминат, но спасението и оправданието на избраните ще остане“⁴⁸. Той вярва също, че оправданието на грешниците надвишава сътворението на ангелите в правдата с това, че то е доказателство за по-голямо милосърдие. 312

1995 Светият Дух е вътрешният господар. Давайки живот на „вътрешния човек“⁴⁹, оправданието води до *освещаване* на цялото същество: 741

„Като предоставяхте членовете си да бъдат роби на нечистотата и беззаконието, за беззаконни дела, тъй и сега предоставете членовете си да бъдат роби на правдата за свети дела... Но сега, когато се освободихте от греха и станяхте Божии раби, вашият плод е светост, а краят – вечен живот“ (Рим. 6, 19.22).

II. Благодат

1996 Оправданието ни идва от Божията благодат. Благодатта е *благоволението, безвъзмездната помощ*, която Бог ни дава, за да отговорим на Неговия зов: да станем чеда Божии⁵⁰, осиновени чеда⁵¹, участници в Божествената същност⁵² и във вечния живот⁵³. 153

⁴⁷ CONCILIIUM TRIDENTINUM, Sess. 6^a, *Decretum de iustificatione*, c. 5: DS 1525.

⁴⁸ SANCTUS AUGUSTINUS, *In Iohannis evangelium fractatus*, 72, 3: CCL 36, 508 (PL 35, 1823).

⁴⁹ Вж. Рим. 7, 22; Еф. 3, 16.

⁵⁰ Вж. Иоан. 1, 12-18.

⁵¹ Вж. Рим. 8, 14-17.

⁵² Вж. 2 Петр. 1, 3-4.

⁵³ Вж. Иоан. 17, 3.

- 375, 260 1997 Благодатта е *участие в живота на Бога*, тя ни въвежда в съкровената част на триединния живот: чрез Кръщението християнинът участва в благодатта на Христос, Глава на Неговото Тяло. Като „осиновен син“ той може отсега нататък заедно с единствения Син да нарича Бога „Отец“. Той приема живота от Духа, Който му вдъхва любовта и Който образува Църквата.
- 1719 1998 Това призвание за вечен живот е *свръхестествено*. То зависи напълно от безвъзмездното начинание на Бога, защото само Той може да се открие и да отдаде самия Себе Си. Това призвание надвишава способностите на разума и силите на човешката воля, както и на всяко създание.⁵⁴
- 1966 1999 Благодатта на Христос е безвъзмездният дар, който Бог ни прави от живота си, вдъхнат от Светия Дух в душата ни, за да я излекува от греха и да я освети: Това е *осветителната* или *обожествяващата благодат*, приета при Кръщението. Тя е в нас изворът на делото за освещаването⁵⁵:
- „Който е в Христос, той е нова твар; древното (същество) премина, ето всичко стана ново; а всичко е от Бога, Който ни примири със Себе Си чрез Исуса Христа“ (2 Кор. 5, 17-18).
- 2000 Осветителната благодат е благодатно състояние, постоянно и свръхестествено предразположение за духовно усъвършенстване, за да се издигне душата и да стане способна да живее с Бога, да действа в Неговата любов. Различаваме *благодатно състояние*, постоянно предразположение да живеем и да постъпваме според Божествения призив и *въздействена благодат*, която показва Божията намеса било в началото на обръщането, било по време на делото на освещаването.
- 490 2001 *Подготовката на човека* за приемане на благодатта е вече едно дело на благодатта. Тя е необходима, за да поражда и подкрепя нашето съдействие за оправданието чрез вярата и осветяването чрез любовта. Бог завършва в нас това, което е започнал: „защото Той започва така, както искаме да действа, и завършва, както искаме да съдейства на желаещите“⁵⁶.

⁵⁴ Вж. 1 Кор. 2, 7-9.

⁵⁵ Вж. Иоан. 4, 14; 7, 38-39.

⁵⁶ SANCTUS AUGUSTINUS, *De gratia et libero arbitrio*, 17, 33: PL 44, 901.

„Наистина ние също се трудим, но само съдействаме, докато Той действа. Защото милосърдието Му ни предхожда, за да бъдем изцелени; защото то още ни следва, за да можем, веднъж излекувани, да заживеем нов живот; то ни предхожда, за да бъдем призвани; то ни следва, за да бъдем прославени; то ни изпреварва, за да живеем в благочестие; то ни следва, за да живеем завинаги с Бога, защото без Него ние не можем нищо да направим.“⁵⁷

2002 Свободната Божия инициатива изисква *свободен отговор от човека*, защото Бог създаде човека по Свой образ, дарявайки му заедно със свободата и способността да Го познава и да Го обича. Душата може да влезе в общение с любовта само свободно. Бог докосва непосредствено и движи човешкото сърце. Той постави в човека стремеж към истината и доброто, който само Той може да задоволи. Обещанията за „вечен живот“ отговарят на този стремеж извън пределите на всяка надежда: 1742

„И понеже си отпочина на седмия ден, макар и всичко да стори ти бездеен, но тъй ни предвещава гласът на Книгата Твоя: че и ние след делата наши твърде добри – а и тях пак Ти си ни дал, – в съботата на нашия живот ще почиваме в Тебе.“⁵⁸ 2250

2003 Благодатта е преди всичко и главно дар на Духа, Който ни оправдава и осветява. Но благодатта включва също и даровете, които Духът ни дава, за да ни приобщи към делото Си, за да ни направи способни да участваме в спасението на другите и за растежа на Тялото Христово – Църквата. Това са *благодатите на тайнствата*, дарове, свойствени на различните тайнства. Освен това има и *особени благодати*, наречени *харизми* според гръцкия термин, употребен от св. Павел, който означава благоволение, безвъзмезден дар, благоденствие.⁵⁹ Какъвто и да е техният характер, понякога необикновен като дара на чудесата или езиците, харизмите са насочени към осветителната благодат и имат за цел общото благо на Църквата. Те са в служба на любовта, която изгражда Църквата.⁶⁰ 1108
1127
799-801

2004 Необходимо е да отбележим между особените благодати *състоянието на благодат*, което придружава упражняването на отговорностите в християнския живот и в службите на Църквата:

⁵⁷ SANCTUS AUGUSTINUS, *De natura et gratia*, 31, 35: CSEL 49, 258-259 (PL 44, 264).

⁵⁸ SANCTUS AUGUSTINUS, *Confessiones*, 13, 36, 51: CCL 27, 272 (PL 32, 868).

⁵⁹ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 12: AAS 57 (1965) 16-17.

⁶⁰ Вж. *1 Кор.* 12.

„И понеже, по дадената нам благодат, имаме разни дарби, то *имаши ли* пророчество, *пророчествай* според вярата; *имаши ли* служба – *предбъдвай* в службата; учител ли си – в учението; наставник ли си – *наставлявай*; дарител ли си – *дарувай* простосърдечно; предстоятел ли си – *предстоявай* с усърдие, благотворител ли си – *благотвори* на драго сърце“ (Рим. 12, 6-8).

2005 Бидейки от свръхестествен порядък, благодатта *се изплъзва от опита ни* и може да се познае само от вярата. Ние не можем впрочем да се основаваме на чувствата или на делата си, за да заключим, че сме оправдани и спасени.⁶¹ Обаче в съответствие със словото Божие: „По делата им ще ги познаете“ (Мат. 7, 20), като гледаме Божиите благодеяния в живота ни и в живота на светиите, това ни дава гаранция, че благодатта действа в нас и ни води към все по-голяма вяра и поведение на доверлива бедност.

Една от най-хубавите прояви на това поведение намираме в отговора на св. Жана д'Арк на един въпрос, клопка на нейните църковни съдии: „Запитана знае ли дали е в Божията благодат – тя отговаря: „Ако не съм, Бог ще ме постави в нея; ако съм, Бог ще ме запази в нея.“⁶²

III. Заслугата

„Ти си прославен в общението на светците: когато Ти увенчаваш заслугите им, Ти увенчаваш собствените си дарове.“⁶³

1723 2006 Терминът „заслуга“ означава общо *възнаграждение, дължи-*
мо от обществото на един от членовете му за дейността му, определена като добра или лоша, достойна за награда или наказание. Заслугата произхожда от добродетелта на справедливостта, съобразена с принципа за равенство, който я ръководи.

42 2007 В чисто юридически смисъл няма заслуга от страна на човека по отношение на Бога. Между Него и нас неравенството е неизмеримо, защото ние получихме всичко от Него, нашия Създател.

306 2008 Заслугата на човека пред Бога в християнския живот произхожда от това, че *Бог свободно реши да приобщи човека в дело-*

⁶¹ Вж. CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 6^a, *Decretum de iustificatione*, с. 9: DS 1533-1534.

⁶² SANCTA IOANNA DE ARCO, *Dictum: Procès de condamnation*, ed. P. TISSET (Paris 1960) p. 62.

⁶³ *Pruefatio de sanctis, I: Missale Romanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p. 428; вж. „Doctor gratiae“, SANCTUS AUGUSTINUS, *Enarratio in Psalmum 102. 7: CCL 40, 1457 (PL 37, 1321)*.

то на Своята благодат. Бащинското действие на Бога е първо със своята подбуда, а свободната човешка дейност е втора в своето сътрудничество с него, така че заслугите на добрите дела трябва да се отдадат първо на Божията благодат и след това на вярващия. Човешката заслуга произлиза впрочем от самия Бог, защото добрите му дела започват в Христос от вдъхновенията и помощта на Светия Дух. 155, 970

2009 Осиновението, което ни прави участници чрез благодатта в Божествената природа, може да ни дари, според безвъзмездната правда на Бога, една *истинска заслуга*. Именно там чрез благодатта се появява едно право – пълното право на любовта, което ни прави „сънаследници“ на Христос и достойни да приемем „обещаното наследство за вечен живот“⁶⁴. Заслугите на добрите ни дела са дарове на Божествената доброта.⁶⁵ „Благодатта предшестваше; сега отдаваме дължимото. ... Заслугите ни са дарове от Бога.“⁶⁶ 604

2010 Тъй като в областта на благодатта инициативата принадлежи на Бога, *никой не може да заслужи първата благодат*, стояща в началото на обръщането, прошката и оправданието. Под въздействието на Светия Дух и любовта ние *можем след това да заслужим* за самите нас и за ближния необходимите благодати, полезни за спасението ни, за увеличаване на благодатта и любовта, както и за придобиване на вечния живот. Само земните блага като здраве и приятелство могат да бъдат заслужени съгласно премъдростта на Бога. Тези благодати и блага са обект на християнската молитва. Тя се грижи за задоволяване нуждата ни от благодатта, за да извършим деяния, достойни за награда. 1998

2011 *Христовата любов е изворът в нас на всичките ни заслуги* пред Бога. Благодатта, свързваща ни с Христос с действена любов, осигурява свръхестествените качества на делата ни и следователно на заслугата ни пред Бога, както и пред хората. Светците винаги са имали ясното съзнание, че заслугите им са чиста Божия благодат: 492

„След изгнание тук, на Земята, надявам се да Ти се наслаждавам в Отечеството, но не искам да натрупвам заслуги за небето, искам да

⁶⁴ Вж. CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 6^a, *Decretum de iustificatione*, с. 16: DS 1546.

⁶⁵ Вж. CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 6^a, *Decretum de iustificatione*, с. 16: DS 1548.

⁶⁶ SANCTUS AUGUSTINUS, *Sermo* 298, 4-5: SPM 1, 98-99 (PL 38, 1367).

- 1460 работя *само от любов* към Теб В залеза на този живот аз ще се явя пред Теб с празни ръце, защото не искам, Боже, да броиш делата ми. Всички наши правди имат петна пред очите Ти. Затова искам да се облака в Твоята *Правда*, да получа от Твоята *Любов* вечно да Те при- тежавам за *Теб самия*⁶⁷

IV. Християнската святост

- 2012 „На ония, които любяТ Бога ... всичко съдейства към добро
459 Защото, които Той е предузнал, *тях* е и предопределил *да бъдат* сход- ни с образа на Сина Му, та Той да бъде първороден между многото братя. А които е предупределил, тях и призовал; и които е призовал, тях и оправдал; а които е оправдал, тях е прославил“ (*Рим.* 8, 28-30).
- 915, 2545 2013 „Призивът за пълнотата на християнския живот и съвършен- ството на любовта е насочен към всички, които вярват в Христос, какъвто и да е техният ранг и положение.“⁶⁸ Всички са призвани към светостта: „Бъдете съвършени, както е съвършен и Небесният ваш Отец“ (*Мат.* 5, 48).
- 825 „Верните трябва да прилагат силите, които са получили според мярка- та на дара на Христос ... за да придобият това съвършенство, като изпълняват във всичко волята на Отца, да се отдадат с цялата си душа на Славата на Бога и в служене на ближния. Така светостта на Божия народ ще расте и ще носи обилни плодове, както блестящо го доказва историята на Църквата чрез живота на толкова светци.“⁶⁹
- 2014 Духовният напредък е насочен към все по-дълбоко единение с
774 Христос. Това единение се нарича „мистично“, защото участва в Христовата тайна чрез тайнствата – „светите тайни“ – и в Него, в тайната на Светата Троица. Бог призовава всички ни към това дъл- боко единение с Него, дори и особени благодати или необикновени знаци на този мистичен живот да са дарени само на някои хора с цел да се изяви безвъзмездният дар, предназначен за всички.
- 2015 „Пътят на съвършенството минава през Кръста. Няма свя- тост без самоотричане и без духовна борба.“⁷⁰ Духовният напредък
407, 2725,

⁶⁷ SANCTA THERESIA A IESU INFANTE, *Acte d'offrande à l'Amour miséricordieux: Récréations pieuses – Prières* (Paris 1992) p. 514-515.

⁶⁸ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 40: AAS 57 (1965) 45.

⁶⁹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 40: AAS 57 (1965) 45.

⁷⁰ Вж. 2 *Тим.* 4.

включва аскеза и умъртвяване на плътта, които водят постепенно към живот в мира и радостта на блаженствата: 1438

„Този, който се извисява, никога не престава да сменя началото с начало, нито началото на все по-великите неща завършва в себе си. Този, който се изкачва, никога не престава да желае това, което вече познава.“⁷¹

2016 „Чедата на нашата майка – светата Църква – се надяват именно на *благодатта на постоянството и на наградата* на Бога, техния Отец, за добрите дела, извършени чрез благодатта Му в общение с Исус.“⁷² Спазвайки същия начин на живот, верните споделят „блажената надежда“ на онези, които Божественото милосърдие събира в „светия град Иерусалим ... слизащ от Бога, от небето, стъкмен като невеста, пременена за своя мъж“ (*Откр.* 21, 2). 162, 1821
1274

Накратко

2017 *Благодатта на Светия Дух ни дарява с Божията справедливост. Приобщавайки ни чрез вярата и Кръщението към Страданието и Изкуплението на Исус Христос, Духът ни прави участници в Неговия живот.*

2018 *Оправданието, както и обръщането, има две страни. Под въздействието на благодатта човек се обръща към Бога и се отклонява от греха, приемайки така прошката и правдата свие.*

2019 *Оправданието съдържа прошка на греховете, освещаване и обновление на вътрешния човек.*

2020 *Оправданието ни бе заслужено от Страданието на Христос. То ни се дава чрез Кръщението. Възпитава ни за Божията правда, която ни прави праведни и има за цел Божията Слава и Славата на Христос и дара на вечния живот. То е най-превъзходното дело на Божието милосърдие.*

2021 *Благодатта е помощта, която Бог ни дава, за да отговорим на призиванието си да станем Негови осиновени чедата. Тя ни въвежда в съкровената част на троичния живот.*

⁷¹ SANCTUS GREGORIUS NYSSENUS, *In Canticum homilia 8: Gregorii Nysseni opera*, ed. W. JAEGER-H. LANGERBECK, v. 6 (Leiden 1960) p. 247 (PG 44, 941).

⁷² Вж. CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 6^a, *Decretum de iustificatione*, canon 26: DS 1576.

- 2022 *Божествената инициатива в делото на благодатта предхожда, подготвя и подбужда свободния отговор на човека. Благодатта отговаря на дълбоките пориви ... на човешката свобода; тя я зове да е сътрудници и я усъвършенства.*
- 2023 *Осветителната благодат е безвъзмезден дар, който Бог ни дава от Своя живот; тя е вдъхната от Светия Дух в душата ни, за да я изцели от греха и да я освети.*
- 2024 *Осветителната благодат ни прави „богоугодни“. Харизмите са специалните благодати на Светия Дух; те са насочени към осветителната благодат и имат за цел общото благо на Църквата. Бог действа също чрез различни въздействителни благодати, които се отличават от благодатното състояние, в което непрекъснато се намираме.*
- 2025 *Ние може да имаме заслуга пред Бога само като следствие от Божия свободен промисъл да приобщи човека в делото на Своята благодат. Заслугата принадлежи на първо място на Божията благодат и на второ място на човешкото сътрудничество. И човешката заслуга идва от Бога.*
- 2026 *По силата на нашето осиновление благодатта на Светия Дух може да ни дари истинска заслуга според безвъзмездната Божия правда. Главен извор в нас на заслугата пред Бога е любовта.*
- 2027 *Никой не може да заслужи първата благодат, която стои в началото на обръщането. Под въздействието на Светия Дух можем да заслужим за нас самите и за ближния всички полезни благодати, за да достигнем вечния живот, както и необходимите ни земни блага.*
- 2028 *„Призивът за пълнота на християнския живот и за съвършенство на любовта е отправен към всички онези, които вярват в Христос.“⁷³ „Християнското съвършенство има само едно изискване – да няма никаква граница.“⁷⁴*
- 2029 *„Ако някой иска да върви след Мене, нека се отрече от себе си, да вземе кръста си и Ме последва“ (Мат. 16, 24).*

⁷³ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 40: AAS 57 (1965).

⁷⁴ SANCTUS GREGORIUS NYSSENUS, *De vita Moysis*, 1, 5: ed. M. SIMONETTI (Vicenza 1984) p. 10 (PG 44, 300).

Член 3

ЦЪРКВАТА, МАЙКА И НАСТАВНИЦА

2030 Именно в Църквата, в общение с всички кръстени, християнинът изпълнява призиванието си. Той приема от Църквата Божието Слово, което съдържа поученията на „Христовия закон“.⁷⁵ От Църквата получава благодатта на тайнствата, която го крепи по „пътя“. Той научава от Църквата *примера на светостта*; там разпознава образа и извора на светостта в Пресветата Дева Мария; вижда я в истинското свидетелство на онези, които живеят свято; открива я в духовното Предание и в дългата история на светците, които са я предхождали и които Литургията почита в Санкторала (Месецослов). 828 1172

2031 *Нравственият живот е духовно почитане*. Ние „представяме телата си в жива жертва (хостия), свята, благоугодна на Бога“⁷⁶, в лоното на Христовото Тяло, Коего ние образуваме, и в общение с жертвоприношението на Неговата Евхаристия. В Литургията и в отслужването на тайнствата молитвата и поучението се сливат с Христовата благодат, за да осветлят и подхранят християнската дейност. Като цяло нравственият живот намира своя извор и връх в Евхаристичната жертва. 1368

I. Нравственият живот и Учителната власт на Църквата 85-87 888-892

2032 Църквата, „стълб и крепило на истината“ (*1 Тим. 3, 15*), „получи от апостолите тържествената Христова заповед да проповядва истината за Спасението“⁷⁷. „Църквата е длъжна да изпълнява по всяко време и навсякъде нравствените принципи, дори и тези, които се отнасят до социалния ред, а така също и да преценява цялата човешка дейност в рамките на изискванията на основните права на човешката личност и спасението на душите.“⁷⁸ 2246 2420

2033 *Учителната власт на църковните служители* в областта на морала се упражнява обикновено във вероучението и проповедта с помощта на богословските книги и на духовните автори. Така под егидата и с бдителността на пастирите се е предавал от поколение на поколение „за- 84

⁷⁵ Вж. *Гал. 6, 2*.

⁷⁶ Вж. *Рим. 12, 1*.

⁷⁷ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 17: AAS 57 (1965) 21.

⁷⁸ CIC canon 747, § 2.

логът“ на християнския морал, състоящ се от характерен сбор от правила, заповеди и добродетели, произлизащи от Христовата вяра и оживени от любовта. Традиционно това вероучение се основава на Кредото, на „Отче наш“ и на Десетте Божии заповеди, които излагат принципите на моралния живот, отнасящи се за всички хора.

2034 Римският Първосвещеник и епископите „истински учители, снабдени с Христовата власт, проповядват на поверения им народ вярата, която трябва да бъде изповядана и приложена в нравите“⁷⁹. *Учителната власт* на Папата и епископите, в общение с него, учи верните на истините, които трябва да вярват, любовта, която трябва да практикуват, и блаженството, на което трябва да се надяват.

2035 Върховната степен на участие във властта на Христос е осигурена с харизмата на *непогрешимостта*. Тя се простира толкова далеч, колкото и съкровището на Божественото Откровение⁸⁰; тя стига и до всички елементи на учението, включително и до моралното, без които спасителните истини на вярата не могат да бъдат пазени, излагани или съблюдавани.⁸¹

1960 2036 Авторитетът на Учителната власт се простира също и над специфичните предписания на *естественния закон*, защото спазването им, желано от Създателя, е необходимо за Спасението. Напомняйки предписанията на естествения закон, Учителната власт на Църквата изпълнява съществена част от пророческата си функция да известява на хората какво те са в действителност и да им напомни какви трябва да бъдат пред Бога.⁸²

2037 Божият Закон, поверен на Църквата, е предаван на верните като път на живот и истина. Следователно верните имат *право*⁸³ да бъдат просветени в Божествените, спасителни повели, които очистват разсъдъка и с благодатта лекуват ранения човешки разум. Верните са длъжни да спазват правилата и *наредбите*, издадени от законната власт на Църквата. Дори, ако са дисциплинарни, тези разпореждания изискват подчинение с любов.

2041

⁷⁹ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 25: AAS 57 (1965) 29.

⁸⁰ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 25: AAS 57 (1965) 30.

⁸¹ Вж. SACRA CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, Decl. *Mysterium Ecclesiae*, 3: AAS 65 (1973) 401.

⁸² Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Dignitatis humanae*, 14: AAS 58 (1966) 940.

⁸⁴ Вж. CIC canon 213.

2038 Църквата има нужда от предаността на пастирите, от науката на богословите, от сътрудничеството на всички християни и хора с добра воля за предаването и приложението на християнския морал. Вярата и практикуването на Евангелието дават на всеки човек житейски опит „в Христа“, който го осветлява и го прави способен да оцени духовните и човешки ценности според Божия Дух.⁸⁴ Така Светият Дух може да си служи с най-смирените, за да просвети мъдрите и високостоящите. 2442

2039 Службите трябва да се упражняват в дух на братско служение и преданост към Църквата в името на Бога.⁸⁵ Същевременно в нравствените преценки за своите лични деяния съвестта на всеки трябва да избягва да се затваря в личното си съждение. Тя трябва да се отвори колкото се може повече за зачитане благого на всички, така както се изисква в нравствения, естествен и Богооткровен закон, а следователно и в закона на Църквата и в позволеното учение на Църковната учителна власт по нравствените въпроси. Не трябва да противопоставяме личната си съвест и разум на нравствения закон и на Учителната власт. 1783

2040 Така между християните може да се развие истински *синовен дух по отношение на Църквата*. Той е естествен изблик на кръщелната благодат, която ни роди в лоното на Църквата и ни направи членове на Христовото Тяло. В своята майчинска загриженост Църквата ни дарява Божието милосърдие, което се издига над всичките ни грехове и действа по специфичен начин в тайнството на Помирението. Като грижовна майка тя не се скъпи също ден след ден да ни дава храната на Словото и Евхаристията на Спасителя в Литургията. 167

II. Църковните заповеди

2041 Църковните заповеди намират своето място в нравствения живот, свързан с литургичния, от който се подхранват. Задължителният характер на тези положителни закони, постановени от духовната власт, имат за цел да гарантират на верните необходимия минимум в молитвения дух и в нравственото усилие за увеличаване любовта към Бога и ближния:

⁸⁴ Вж. *1 Кор.* 2, 10-15.

⁸⁵ Вж. *Рим.* 12, 8. 11.

- 1389 2042 Първата заповед („Участвай на Литургията всяка неделя и
2180 Задължителните празници и се освободи от задълженията на работата“) изис-
2177 ква от верните да осветят деня, в който се възпоменава Възкресението Гос-
подне, и особените литургични празненства, където се почитат Господните
тайни, тайните на Блажена Дева Мария и на светците. На първо място трябва
да се участва в ехаристичното тържество, на което се събира християнската
общност, и да се почива от онзи труд и грижи, които пречат да се осветят тези
дни.⁸⁶
- 1457 Втората заповед („Изповядай твоите грехове поне веднъж в годината“) осигурява подготовка за Евхаристията чрез приемане тайнството на Покаянието, което продължава делото на обръщането и прошката, която сме приели при Кръщението.⁸⁷
- 1389 Третата заповед („Приеми тайнството Евхаристия поне на Великден“) осигурява минималното приемане Тялото и Кръвта на Спасителя във връзка с Великденските празници, начало и център на християнската Литургия.⁸⁸
- 1387 2043 Четвъртата заповед („В дните, установени от Църквата, се въздържай
1438 от месо и спазвай поста“) осигурява времето за аскетизъм и покаяние, които ни подготвят за Литургичните празници; те допринасят да владеем инстинктите си и свободата на сърцето си.⁸⁹
- 1351 Петата заповед („Помагай за издръжката на Църквата“). Тази заповед известява на верните задължението за подпомагане на материалните нужди на Църквата според своите възможности.⁹⁰

III. Нравственият живот и мисионерското свидетелство

- 852, 905 2044 Верността на кръстените е начално условие за проповядване на Евангелието и за *мисията на Църквата в света*. За да прояви пред хората силата на истината и своя блясък, вестта за спасението трябва да бъде удостоверена от свидетелството на живота на християните. „Свидетелството за християнски живот и извършените в свръхестествен дух дела са мощни средства за привличане на хората към вярата и към Бога.“⁹¹

⁸⁶ Вж. CIC canones 1246-1248; CCEO canones 880, § 3. 881, §§ 1. 2. 4.

⁸⁷ Вж. CIC canon 989; CCEO canon 719.

⁸⁸ Вж. CIC canon 920; CCEO canones 708. 881, § 3.

⁸⁹ Вж. CIC canones 1249-1251; CCEO canon 882.

⁹⁰ Вж. CIC canon 222; CCEO canon 25. Епископските Конференции могат, също така, да определят други църковни норми за техните територии; вж. CIC canon 455.

⁹¹ CONCILIIUM VATICANUM II, Decr. *Apostolicam actuositatem*, 6: AAS 58 (1966) 842.

- 2045 Тъй като са членове на Тялото, на което Христос е Главата,⁹² 753
християните допринасят чрез постоянство в своите убеждения и нрави
за *изграждането на Църквата*. Църквата расте, увеличава се и
се развива чрез светостта на своите верни⁹³: „докле всинца достиг- 828
нем до единството на вярата и на познаването Сина Божий, до със-
тояние на мъж свършен, до пълната възраст на Христовото съ-
вършенство“ (Еф. 4, 13).
- 2046 С живота си по примера на Христос християните *подготвят ид-* 671, 2819
ването на Божието Царство, „Царство на справедливостта, истината
и мира“⁹⁴. Те не изоставят при това и земните си задължения; верни на
своя Учител, те ги изпълняват с честност, търпение и любов.

Накратко

- 2047 *Нравственият живот е духовно почитане. Християнската дей-*
ност намира своята храна в Литургията и в извършване на
тайнствата.
- 2048 *Църковните заповеди засягат нравствения и християнски жи-*
вот, който е свързан с Литургията и се храни от нея.
- 2049 *Учителната власт на църковните служители в областта на*
морала се упражнява обикновено в катехезата и в проповедите
въз основа на Десетте Божии заповеди, които изразяват прин-
ципите на нравствения живот, валидни за всеки човек.
- 2050 *Римският първосвещеник и епископите, като истински учите-*
ли, проповядват на Божия народ вярата, която той трябва да
приема и да прилага в нравите си. Те са длъжни също да се
произнасят по моралните въпроси, свързани с естествения за-
кон и с разума.
- 2051 *Непогрешимостта на Учителната власт на пастирите се прос-*
тира до всички принципи на учението, включително и морала,
без които спасителните истини на вярата не могат да бъдат
опазени, тълкувани или спазвани.

⁹² Вж. Еф. 1, 22.

⁹³ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 39: AAS 57 (1965) 44.

⁹⁴ *Domini Nostri Iesu Christi universorum Regis sollemnitas, Praefatio: Missale Romanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p. 381.

ДЕСЕТТЕ БОЖИ ЗАПОВЕДИ

Изход 20, 2-17

Аз съм Господ, Бог твой,
Който те изведох
от Египетската земя,
от дома на робството.

Да нямаш други
богове, освен Мене.
Не си прави кумир
и никакво изображение
на онова,
що е горе на небето,
що е долу на земята,
и що е във водата
под земята.
Не им се кланяй и
не им служи, защото
Аз съм Господ, Бог твой,
Бог ревнител,
Който за греха
на бащи наказвам
до трета и четвърта рода
децата,
които Ме мразят,
и Който показва милост
до хилядно коляно
към ония,
които Ме обичат и пазят
Моите заповеди.

Не изговаряй напразно
името на Господа,
твоя Бог, защото
Господ няма да оста-
ви ненаказан оногова,
който изговаря името
Му напразно.

Помни съботния ден,
за да го светиш.
Шест дена работи и
върши (в тях)

Второзаконие 5, 6-21

Аз съм Господ, Бог твой,
Който те изведох
от Египетската земя,
от дома на робството.

Да нямаш други
богове пред лицето
Ми...

Не изговаряй напраз-
но името на Господа,
твоя Бог...

Пази съботния ден,
за да го светиш...

Катехистична форма¹

1. Обичай Господа Твоя
Бог с всичкото си сърце,
с всичката си душа и с
всичкия си разум.

Аз съм Господ, Бог твой,
да нямаш други богове
освен Мене.

2. Не взимай името
на Господа, твоя Бог,
напразно.

3. Помни да осветяваш
седмия ден, неделята.

¹ Вж. Г.А.Р., „Вярата ни или изложение на католическото учение. Пловдив, изд. „Поклонник“, 1940, с. 126-222.

всичките си работи;
а седмият ден
е събота
на Господа, твоя Бог.
Недей върши в него
никаква работа
ни ти, ни син ти,
ни дъщеря ти,
ни робът ти, ни робинята ти,
ни (волът ти, ни оселът ти,
нито какъвто и да е)
твой добитък,
нито пришелецът ти,
който се намира
в жилищата ти.
Защото в шест дена
създаде Господ
небето и земята, морето
и всичко, що е в тях,
а на седмия ден си почина.
Затова Господ
благослови съботния ден
и го освети.

Почитай баща си и майка си,
(за да ти бъде добре и)
за да живееш дълго на
земята, която Господ,
Бог твой, ти дава.

Не убивай.

Не прелюбодействай.

Не кради

Не лъжесвидетелствай
против ближния си.

Не пожелавай дома
на ближния си.

Не пожелавай
жената на ближния си,
(нито нивата му)
нито роба му,
ни робинята му,
(нито никакъв негов добитък)
– нищо,
което е на ближния ти.

Почитай баща си
и майка си...

Не убивай.

Не прелюбодействай.

Не кради.

Не лъжесвидетелст-
вай против ближния си.

Не пожелавай жената
на ближния си.

Не пожелавай ... нито
нещо друго, което
е на ближния ти.

4. Почитай баща си и
майка си.

5. Не убивай.

6. Не прелюбодействай.

7. Не кради.

8. Не казвай лъжливо
свидетелство против
ближния си.

9. Не пожелавай жената
на ближния си.

10. Не пожелавай имота
на ближния си.

